

METODIKA SLEDOVÁNÍ ROZSAHU REZIDENČNÍ SUBURBANIZACE V ČESKÉ REPUBLICE

Pátá verze

Zpracovali:
doc. RNDr. Martin Ouředníček, Ph.D.,
RNDr. Petra Špačková, Ph.D.
Mgr. Adam Klsák

Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Urbánní a regionální laboratoř

říjen 2018

T A
Č R

Autoři:

Doc. RNDr. Martin Ouředníček, Ph.D.

RNDr. Petra Špačková, Ph.D.

Mgr. Adam Klsák

Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta

katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Urbánní a regionální laboratoř - URRLab

Praha, říjen, 2018

Tato specializovaná metodika je výsledkem projektu číslo TD010049 "Prognóza demografického vývoje a jeho důsledků pro kvalitu života obyvatel v dynamicky se měnících obcích v zázemí českých měst: aplikace v rozvoji a správě území", který podpořila v programu OMEGA Technologická agentura České republiky. Dále je aktualizována v rámci projektu TL01000170 „Reálné populace v Praze a Středočeském kraji: monitoring denní mobility a populační prognóza“, který byl podpořen v letech 2018-2020 programem na podporu aplikovaného společenskovedního a humanitního výzkumu, experimentálního vývoje a inovací ĚTA Technologické agentury České republiky.

1. Úvod

Předkládaná metodika je výsledkem řešení dlouhodobých projektů aplikovaného výzkumu suburbanizace v České republice realizovaných členy výzkumného týmu Urbánní a regionální laboratoř na katedře sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Výzkumný úkol byl poprvé rozpracován v rámci projektu Resortního programu výzkumu v působnosti Ministerstva životního prostředí České republiky číslo SP/4i5/212/2007 "Suburbánní rozvoj, suburbanizace a urban sprawl v České republice: omezení negativních důsledků na životní prostředí". Cílem Resortního programu bylo "vytvořit systém environmentálních indikátorů ve vazbě na mezinárodní závazky ČR a aplikace na specifické problémy ČR (např. monitoring v ČR nově vznikajícího závažného ekologického problému – suburbanizace (urban sprawl), tedy nekontrolovaného rozšiřování zastavěného území měst do okolní krajiny)". V utváření a aktualizaci metodiky jsme pokračovali i nadále po dokončení projektu v roce 2012 především s podporou projektu číslo TD010049 "Prognóza demografického vývoje a jeho důsledků pro kvalitu života obyvatel v dynamicky se měnících obcích v zázemí českých měst: aplikace v rozvoji a správě území", který podpořila v programu OMEGA Technologická agentura České republiky. Tato verze metodiky byla recenzována a dále certifikována Ministerstvem pro místní rozvoj pod číslem 004/2014 v roce 2014. Předkládaná metodika je pátou verzí, která aktualizuje vymezení zón rezidenční suburbanizace k současnému stavu a zároveň přináší i některá metodická zdokonalení. Slouží také k analytické práci na projektu TL01000170 „Reálné populace v Praze a Středočeském kraji: monitoring denní mobility a populační prognóza“, který byl podpořen v letech 2018-2020 programem na podporu aplikovaného společenskovedního a humanitního výzkumu, experimentálního vývoje a inovací ÉTA Technologické agentury České republiky.

Metodika vychází z potřeby sledování rezidenční suburbanizace vyjádřené v Usnesení vlády České republiky ze dne 11. srpna 2010 č. 576 ke Zprávě o problematice nežádoucího rozšiřování zástavby do okolí měst, která mimo jiné ukládá předložit návrh systému jednotného sledování a vyhodnocování změn rozsahu území přeměněného zástavbou vyvolanou procesem rozpínání (živelného růstu) sídel (tzv. „urban sprawl“).

Hlavním cílem předkládané metodiky je nastavit parametry jednotného vymezení suburbánní zóny v zázemí městských center v České republice a následně vymežit suburbánní zóny ve třech úrovních intenzity suburbanizace. Za důležité přitom považujeme, aby metodika byla snadno proveditelná a opakovatelná v dalších letech. Metodika je zcela **novým originálním přístupem** autorského kolektivu, který nebyl v minulosti uplatněn ani v České republice ani v zahraničí. Vychází ze specifik českého systému osídlení i suburbánního rozvoje a navazuje na dlouhodobý výzkum prováděný na Univerzitě Karlově v Praze.

Metodika je sestavena jako návod pro použití v praxi. Obsahuje konkrétní kroky, které musí uživatel provést pro správné uplatnění metodiky. Tyto kroky jsou v textu zvýrazněny symbolem .

2. Definice rezidenční suburbanizace

Suburbanizace je přesun obyvatelstva a jeho aktivit z jader metropolitních regionů do jejich zázemí (viz obrázek 1). Rezidenční suburbanizaci, jako dílčí složku suburbanizace vztahující se k obyvatelstvu, lze operacionalizovat jako migraci (změnu trvalého bydliště) obyvatelstva směrem z jádrových měst metropolitních regionů do jejich zázemí. Za jádrová města lze v České republice považovat města s více než 10 000 obyvateli ležící mimo suburbánní zóny měst (města s více než 10 000 obyvateli k 31. 12. 2017¹ jsou uvedena v příloze 1). Velikost suburbánní zóny je zjišťovaná proměnná, která bude vymezena na základě kombinace statistických indikátorů. Komerční suburbanizaci, jako specifické formě suburbánního rozvoje, není v této metodice věnována pozornost a je řešena v samostatném metodickém postupu (Chuman, Romportl 2011).

☞ Z dat Českého statistického úřadu vyberte data o populační velikosti obcí a rozdělte obce na města s počtem obyvatel 10 000 a více a zbytek souboru (www.czso.cz).

Typ prostředí		Cílové místo migrace		
		Město	Suburbium	Venkov
Zdrojové místo migrace	Město	Meziměstská a vnitroměstská migrace	SUBURBANIZACE	Deurbanizace (kontraurbanizace)
	Suburbium	Reurbanizace	Tangenciální migrace (vnitrometropolitní)	Deurbanizace (kontraurbanizace)
	Venkov	Urbanizace (ev. reurbanizace)	Urbanizace (ev. reurbanizace)	Meziregionální migrace (venkovská)

Obrázek 1: Matice zdrojových a cílových oblastí migrace a definice suburbanizace (a dalších procesů)

3. Území a geografické měřítko sledování

Základním předpokladem metodiky je možnost sledovat rozsah rezidenční suburbanizace dlouhodobě na území celé České republiky. Za základní statistickou jednotku pro sledování rozsahu suburbanizace v makroměřítku České republiky je vhodné zvolit z několika důvodů obce (resp. území vymezené administrativními hranicemi obcí). Ačkoliv lze data o bytové výstavbě sledovat i v podrobnějším měřítku, data o migraci se v podrobnějším pohledu zjišťují pouze v Praze. Další území České republiky je možno na základě průběžné statistiky sledovat

¹ Vzhledem k návaznosti na předešlé vymezení byl použit výběr jádrových měst stanovený v předešlé verzi metodiky (k roku 2008). K roku 2010 přesáhlo navíc stanovený počet 10000 obyvatel město Lanškroun, které bylo do seznamu doplněno. Čtyři města tak v roce 2017 těsně nesplňovala podmínku populační velikosti a měla o několik desítek obyvatel méně (Litovel, Nové Město nad Metují, Studénka a Hlinsko).

pouze s využitím obcí jako nejmenší statistické jednotky. Obce jsou vhodné také proto, že představují nejmenší územní jednotky samosprávy.

☞ Vymezení suburbánních území měst s více než 10 tisíci obyvateli proveďte variantně ve třech různých zónách intenzity rezidenční suburbanizace, který modelově odpovídá difúznímu šíření suburbánní výstavby a migrace do nového bydlení. Detailní popis vymezení jednotlivých zón je k dispozici v kapitole 5.

4. Datové zdroje

Výhodou a základním předpokladem metodiky je, že všechny potřebné datové zdroje pocházejí ze statistik Českého statistického úřadu a jsou veřejně dostupné a pravidelně sledované podle relativně ustálené metodiky.

Do metodického postupu vstupují následující statistická data:

Kód obce	Kód obce
Název obce	Název obce
PO_31.12.2016	Počet obyvatel obce k 31. 12. 2016
PRI_celkem09_16	Počet přistěhovalých v letech 2009 až 2016
BYTY09_16	Počet dokončených bytů v letech 2009 až 2016

☞ Z dat Českého statistického úřadu si opatřete následující data:

Počet přistěhovalých - Zdrojem jsou údaje o individuálním stěhování v jednotlivých letech, konkrétně data za přistěhovalé osoby s uvedeným zdrojovým a cílovým místem (obcí) změny trvalého bydliště a kódem obce podle číselníku ČSÚ.

Počet dokončených bytů - Zdrojem je každoroční statistika dokončených bytů podle obcí České republiky s uvedeným kódem obce podle číselníku ČSÚ.

Počet obyvatel obce k 31. 12. sledovaného roku.

5. Metodika

Následující text představuje technický popis jednotlivých kroků směřujících k zabezpečení datové základny, úpravy a zpracování dat a vymezení první, druhé a třetí suburbánní zóny v České republice. Jako empirický příklad slouží data z let 2009-2016.

Metodika vychází ze základní definice suburbanizace, která nezohledňuje pouze prostorovou distanci nové výstavby (morfologický aspekt), ale je založena na vztahu mezi jádrovým městem (zdrojovou oblastí migrace) a suburbanizovanou obcí (cílovou oblastí migrace). Tento vztah je pro metodiku zásadní.

5.1. Výběr jádrových měst metropolitních regionů

☞ Do výběru zařadte všechna města, jejichž populační velikost je rovna nebo přesahuje počet 10 000 trvale bydlících obyvatel podle evidence ČSÚ. Město musí dosáhnout stanovené hranice k 31. 12. předchozího roku. Pro zajištění návaznosti jednotlivých verzí vymezení zón rezidenční suburbanizace zařadte do vymezení i města, jejichž populační velikost klesla těsně pod hranici 10 000 obyvatel. Jedná se o Litovel, Nové Město nad Metují, Studénku a Hlinsko.

Za jádrové město se nepovažuje obec, která svými charakteristikami splňuje podmínky pro zařazení do kategorie suburbanizované obce (v roce 2017 šlo konkrétně o města v zázemí Prahy Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, Říčany, Milovice a Čelákovice a Kuřim v zázemí Brna). U menších měst lze na základě empirických prací doložit spíše izolované případy rezidenční výstavby bez vytvoření souvislých zón suburbanizace. Rovněž dopady na životní prostředí u těchto měst je nižší. To platí částečně i u kategorie měst 10-20 tisícových, které jsou do monitoringu zařazeny spíše z preventivních důvodů možného rozvoje urban sprawl v blízké budoucnosti.

☞ Vyřadte ze souboru jádrových měst všechny obce, které splňují podmínky pro suburbánní obce (na základě popisu v předchozím odstavci).

5.2. Výběr suburbanizovaných obcí (obcí zasažených procesem rezidenční suburbanizace)

Za obce zasažené rezidenční suburbanizací považujeme takové obce, které mají vysokou intenzitu bytové výstavby a zároveň vysokou intenzitu přistěhování z jádrového města. Obě podmínky jsou pro zachycení podstaty procesu suburbanizace významné a nestačí naplnit pouze jednu z nich (viz definice v kapitole 2). V České republice se nachází mnoho rozvojových ploch, které vykazují relativně vysoké intenzity bytové výstavby, avšak neleží uvnitř metropolitních regionů. Jedná se například o výstavbu rekreačního bydlení na Šumavě nebo v Krkonoších, popř. i výstavbu uvnitř kompaktního území města. Na druhé straně existují obce s vysokými migračními přírůstky obyvatelstva, které ovšem nejsou spojeny s novou výstavbou.

Příkladem může být několik desítek obcí s domovy pro seniory nebo jiné podobné instituce, stěhování obyvatelstva do starší zástavby apod. Kombinace vysokých absolutních a relativních hodnot přistěhovalých z daného jádrového města a vysokých intenzit bytové výstavby můžeme oprávněně považovat za nejvýstižnější indikátory suburbanizace v České republice.

☞ V zázemí jader metropolitních regionů vymezte tři suburbánní zóny podle intenzity probíhajícího procesu. Při vymezení pracujte s územími obcí bez jejich vnitřního členění. I když v některých případech je možné popsat suburbanizaci i uvnitř administrativních hranic města, tj. suburbia se fakticky nacházejí i v okrajových částech Prahy nebo jiných větších měst, nebereme tyto případy při posuzování makroregionálních vzorců suburbanizace v potaz.

☞ Při zařazení obce mezi suburbanizované postupujte podle následujících kritérií:

1. Populační velikost k 31. 12. předchozího roku je menší než 10 000 trvale bydlících obyvatel (výjimkou jsou pražská suburbia s roční intenzitou výstavby ve sledovaném období vyšší než 2,5 bytu na 1000 obyvatel; konkrétně jde o Brandýs nad Labem-Starou Boleslav, Říčany, Milovice a Čelákovice a také Kuřim v zázemí Brna). Tyto ojedinělé případy posuzujte individuálně, nemechanicky a s expertní znalostí podstaty vazeb mezi jádrovou oblastí a suburbii v metropolitních regionech. Prakticky se jedná zatím o metropolitní region Prahy, Brna a Ostravy.
2. Poměr populačních velikostí suburbia a jádra (zdrojového místa migrace) je 1:20 nebo menší; v úvahu je brána problematika jader-souměstí (více viz níže)
3. Počet nových bytových jednotek musí ve sledovaném období dosáhnout kritické úrovně alespoň 14 bytů.
4. Mezi přistěhovalými do obce musí být alespoň 30 % migrantů stěhujících se z jádrového města. V České republice však také existují suburbia se dvěma (a více) zdrojovými místy migrace a v tomto případě je minimální součet podílu přistěhovalých z obou center stanoven na 40 % a síla každého dalšího proudu musí být minimálně 10 %. Do tohoto kroku manuální kontroly vstupují všechny obce, které splňují všechny předchozí podmínky (zejména kritérium bytové výstavby). Týká se to například obcí Unhošť (v zázemí Prahy a Kladna), Opatovice nad Labem (Pardubice a Hradec Králové) nebo Dolní Třebonín (České Budějovice a Český Krumlov).

☞ Pro rozčlenění obcí do jednotlivých zón intenzity suburbanizace použijte kritéria intenzity a objemu bytové výstavby podle těchto pravidel:

Zóna podle intenzity suburbanizace	Minimální intenzita roční bytové výstavby v období 1997-2008	Minimální objem bytové výstavby v období 1997-2008
1. suburbánní zóna	10 bytů na 1000 obyvatel	34 bytů
2. suburbánní zóna	5 bytů na 1000 obyvatel	20 bytů
3. suburbánní zóna	-	14 bytů

☞ Při aktualizaci vymezení v následujících letech postupujte podle následujících kritérií:

5. Všechny obce zařazené ve vymezení zón suburbanizace k předchozímu roku zařadte rovněž v aktualizaci k roku novému.
6. Při aktualizaci rozřazení obcí do jednotlivých zón použijte obdobné kritérium. Všechny obce zařazené do zóny 1 nebo 2 ve všech předcházejících vymezeních ponechte při aktualizaci v těchto zónách, i přestože již nesplňují podmínku minimální intenzity roční bytové výstavby. Přesun do zóny s vyšší intenzitou suburbanizace je možný v případě jakéhokoliv suburbia.
7. Při zařazení nové obce do souboru suburbií postupujte přesně podle výše stanovených kritérií (včetně jejich rozřazení do jednotlivých zón suburbanizace); sledované období rozšiřte o příslušné nové roky, tj. sledujte vývoj migrace a bytové výstavby v dalších letech.
8. Čtvrtá zóna je tvořena všemi suburbií, která podle současných kritérií nesplňují některou z podmínek, ale v minulosti již se objevovala ve vymezení v zóně 3. Obce náležející v minulosti do zón 1 a 2 zůstávají automaticky v těchto zónách. Pokud se tedy obec jednou objeví v zóně 1 nebo 2, nemůže z nich již v následujících letech vypadnout. To se je možné pouze u zóny 3 (s evidencí obce v zóně 4).
9. Zkontrolujte, zda suburbánní obce zejména u velkých měst neleží ve velkých vzdálenostech od jádrového města. Takto byly v roce 2018 ze souboru pražských suburbií vyřazeny následující čtyři obce kvůli přílišným vzdálenostem a nelogické vazbě na Prahu - 562645 - Kytlice, 563536 - Bedřichov, 563803 - Skuhrov a 579696 - Strážné. S ohledem na to, že se ve všech případech jednalo o suburbia příslušná k více jádrům, byly tyto obce přiřazeny k primárním jádrům bez Prahy a ponechány v příslušné zóně.

5.3. Příslušnost suburbia k jádru

☞ Při vymezení rezidenční suburbanizace musíte vyřešit vztah suburbií k více jádrům. Poměrně velká část suburbií má zdrojové oblasti ve více městech. Typicky se jedná o suburbia lokalizovaná ve sféře vlivu dvou měst (např. Pardubice a Hradec Králové). Kromě již dříve zjišťovaných suburbií s dvěma jádry (viz podmínka 4 v kapitole 5.2) je třeba ověřit vícejadernost i v případě ostatních suburbií. Do procesu výběru zařadte hodnoty za druhý a třetí nejsilnější proud přistěhování, přičemž za dostatečně silný proud považujte 10 % migrantů pocházejících z daného města. Z tohoto souboru vyřadte jádra, která jsou od suburbia fyzicky odlehlá a je velmi nepravděpodobné zachování každodenní vazby mezi městem a suburbiem. Příslušnost suburbií k více jádrům dokumentuje tabulka 1.

Tabulka 1: Počet suburbánních obcí s více zdroji přistěhování

Zóna	Jedno jádrové město	Dvě jádrová města	Tři jádrová města
Zóna 1	198	17	1
Zóna 2	383	78	8
Zóna 3	404	91	2
Celkem	985	186	11

6. Závěr

Podle této metodiky bylo v roce 2018 celkem vymezeno 1182 obcí České republiky, jejichž rozvoj je výrazně ovlivněn procesem rezidenční suburbanizace a spadají do prvních tří zón rezidenční suburbanizace. Obce byly rozčleněny do tří zón podle intenzity procesu tak, aby v prvních dvou zónách byl koncentrován menší podíl obcí, ve kterých se suburbanizace projevuje nejsilněji. Základní charakteristika jednotlivých zón je uvedena v tabulce 2. V letech 2009-2016 rostly obce v suburbánních zónách v průměru tempem 37 ‰ za rok. V suburbíích zasažených nejsilněji suburbanizačním procesem žilo k roku 2016 celkem 1,4 mil obyvatel Česka.

Tabulka 2: Základní charakteristika obcí v jednotlivých zónách suburbanizace 2016

Charakteristika	Zóna 1	Zóna 2	Zóna 3	Celkem
Počet obcí v zóně	216	469	497	1182
Počet obyvatel ve všech obcích v zóně (2016)	286 076	564 800	587 767	1 438 643
Počet přistěhovalých na 100 obyvatel v obci (2009-2016) za osm let ke konci období	42 (41,74)	30 (29,55)	24 (23,92)	30 (29,67)
Průměrný počet nových bytů v obci (2009-2016) za osm let	114 (113,57)	53 (53,04)	30 (30,4)	55 (54,58)
Průměrná roční intenzita přistěhování na 1000 obyvatel (2009-2016) ke konci období	52 ‰	37 ‰	30 ‰	37 ‰
Průměrný počet dokončených bytů na 1000 obyvatel za rok (2009-2016) ke konci období	10,7	5,5	3,2	5,6

Vývoj počtu obcí ve vymezení k roku 2008 a aktualizaci k roku 2010, 2013 a 2016 je uveden v tabulce 3). Celkově oproti roku 2013 počet suburbánních obcí mírně poklesl, především v důsledku nižšího počtu obcí, které dosáhly na parametry třetí zóny suburbanizace.

Tabulka 3: Počet suburbánních obcí v letech 2008, 2010 a 2013 a 2016

Zóna	Vymezení 2008	Vymezení 2010	Vymezení 2013	Vymezení 2016
Jádra	129	130	130	130
Zóna 1	83	112	141	216
Zóna 2	179	241	333	469
Zóna 3	632	771	745	497
Zóna 4	163	NA	206	440
Venkovské obce a města	5073	4996	4695	4498
Suburbia 1-3 celkem	894	1124	1219	1182

Pro praktické účely byly k metodice doplněny další podklady, které jsou volně k dispozici potenciálním uživatelům na specializovaném serveru www.atlasobyvatelstva.cz a www.suburbanizace.cz. Jedná se zejména o specializovanou mapu Zón vymezení suburbanizace, dále mapu příslušnosti jednotlivých suburbií k jádrovým městům, seznam obcí ve formátu xls a GISový mapový podklad ve formátu shp. Předpokládáme další aktualizaci metodiky i doplňkových souborů podle potřeb uživatelů (pravděpodobně v tříletých intervalech).

Podklady na adrese:

<http://www.atlasobyvatelstva.cz/suburbanizace>

8. Literatura

FEŘTROVÁ, M., TEMELOVÁ, J. (2011): Prostorová specifika strukturální nezaměstnanosti na úrovni obcí v České republice. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 47, č. 4, s. 681–715.

CHUMAN, T., ROMPORTL, R. (2011): Metodika sledování rozsahu komerční suburbanizace v České republice. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Přírodovědecká fakulta, katedra fyzické geografie a geoekologie.

OUŘEDNÍČEK, M. (2007): Differential Suburban Development in the Prague Urban Region. *Geografiska Annaler: Human Geography*, 89B, č. 2, s. 111–125.

OUŘEDNÍČEK, M. (2011): Analýza metodik zpracování rozboru udržitelného rozvoje území v územně analytických podkladech krajů a obvodů obcí s rozšířenou působností. Expertní posudek pro Ministerstvo pro místní rozvoj. Univerzita Karlova v Praze, Praha, 50 s.

OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., FEŘTROVÁ, M. (2011): Změny sociálního prostředí a kvality života v depopulačních regionech České republiky. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 47, č. 4, s. 777-803.

OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. (2013): Metodické problémy výzkumu a vymezení zón rezidenční suburbanizace v České republice. In Ouředníček, M., Špačková, P., Novák, J. (2013): *Sub Urbs: krajina, sídla a lidé*. Academia, Praha, s. 309–332.

OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. (2013): Metodika sledování rozsahu rezidenční suburbanizace v České republice. Certifikovaná metodika MMR ČR. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha, 18 s.

Zdroje dat:

ČSÚ (2012a): Databáze migrace v letech 1997–2016, individuální anonymizovaná data o změnách trvalého bydliště na úrovni obcí. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2012b): Počet obyvatel v obcích k 31. 12. 2017. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2012c): Statistika dokončených bytů 1997–2016. Praha: Český statistický úřad, odbor statistiky stavebnictví.

PŘÍLOHA 1

Seznam jádrových měst metropolitních regionů s více než 10 000 obyvateli

Kód okresu	Kód obce	Název obce	Počet obyvatel 31. 12. 2017
CZ0411	554499	Aš	13245
CZ0201	529303	Benešov	16522
CZ0202	531057	Beroun	19439
CZ0426	567451	Bílina	17203
CZ0641	581283	Blansko	20650
CZ0803	599051	Bohumín	20761
CZ0641	581372	Boskovice	11635
CZ0642	582786	Brno	379527
CZ0801	597180	Bruntál	16495
CZ0644	584291	Břeclav	24797
CZ0205	534005	Čáslav	10397
CZ0511	561380	Česká Lípa	37405
CZ0534	580031	Česká Třebová	15512
CZ0311	544256	České Budějovice	93863
CZ0312	545392	Český Krumlov	13028
CZ0803	598933	Český Těšín	24599
CZ0421	562335	Děčín	49226
CZ0321	553425	Domažlice	11233
CZ0525	579203	Dvůr Králové nad Labem	15733
CZ0804	599344	Frenštát pod Radhoštěm	10824
CZ0802	598003	Frydek-Místek	56334
CZ0803	555088	Havířov	72382
CZ0631	568414	Havlíčkův Brod	23101
CZ0531	571393	Hlinsko	9697
CZ0805	507016	Hlučín	13996
CZ0645	586021	Hodonín	24683
CZ0721	588458	Holešov	11626

CZ0521	569810	Hradec Králové	92917
CZ0714	513750	Hranice	18213
CZ0633	547999	Humpolec	10835
CZ0411	554481	Cheb	32171
CZ0413	560383	Chodov	13547
CZ0422	562971	Chomutov	48666
CZ0531	571164	Chrudim	23133
CZ0512	563510	Jablonec nad Nisou	45771
CZ0523	574121	Jaroměř	12424
CZ0711	536385	Jeseník	11271
CZ0522	572659	Jičín	16480
CZ0632	586846	Jihlava	50724
CZ0313	545881	Jindřichův Hradec	21460
CZ0422	563099	Jirkov	19466
CZ0422	563102	Kadaň	18015
CZ0412	554961	Karlovy Vary	48776
CZ0803	598917	Karviná	53522
CZ0203	532053	Kladno	68804
CZ0422	563129	Klášterec nad Ohří	14496
CZ0322	555771	Klatovy	22288
CZ0204	533165	Kolín	31355
CZ0804	599565	Kopřivnice	22091
CZ0206	534951	Kralupy nad Vltavou	18100
CZ0801	597520	Krnov	23595
CZ0721	588296	Kroměříž	28897
CZ0426	567639	Krupka	12697
CZ0205	533955	Kutná Hora	20536
CZ0645	586307	Kyjov	11295
CZ0534	580511	Lanškroun	10000
CZ0513	563889	Liberec	103979
CZ0423	564567	Litoměřice	24045

CZ0533	578347	Litomyšl	10278
CZ0712	503444	Litovel	9866
CZ0425	567256	Litvínov	24143
CZ0424	565971	Louny	18446
CZ0411	554642	Mariánské Lázně	12970
CZ0206	534676	Mělník	19351
CZ0207	535419	Mladá Boleslav	44167
CZ0533	578444	Moravská Třebová	10111
CZ0425	567027	Most	66644
CZ0523	573868	Náchod	20132
CZ0206	535087	Neratovice	16180
CZ0635	596230	Nové Město na Moravě	10063
CZ0523	574279	Nové Město nad Metují	9504
CZ0511	561860	Nový Bor	11699
CZ0804	599191	Nový Jičín	23567
CZ0208	537004	Nymburk	15062
CZ0712	500496	Olomouc	100494
CZ0805	505927	Opava	57019
CZ0803	599069	Orlová	29108
CZ0806	554821	Ostrava	290450
CZ0412	555428	Ostrov	16865
CZ0724	585599	Otrokovice	17932
CZ0532	555134	Pardubice	90335
CZ0633	547492	Pelhřimov	16105
CZ0314	549240	Písek	30119
CZ0323	554791	Plzeň	170936
CZ0208	537683	Poděbrady	14111
CZ0100	554782	Praha	1294513
CZ0315	550094	Prachatice	10917
CZ0713	589250	Prostějov	43798
CZ0714	511382	Přerov	43565

CZ020B	539911	Příbram	32867
CZ020C	541656	Rakovník	15893
CZ0326	559717	Rokycany	14074
CZ0423	565555	Roudnice nad Labem	12981
CZ0723	544841	Rožnov pod Radhoštěm	16469
CZ0421	562777	Rumburk	11094
CZ0524	576069	Rychnov nad Kněžnou	11088
CZ0203	532819	Slaný	15613
CZ0413	560286	Sokolov	23438
CZ0316	550787	Strakonice	22888
CZ0804	599921	Studénka	9643
CZ0322	557153	Sušice	11146
CZ0533	577731	Svitavy	16937
CZ0712	505188	Šternberk	13481
CZ0715	523704	Šumperk	26151
CZ0317	552046	Tábor	34467
CZ0327	560715	Tachov	12706
CZ0426	567442	Teplice	49563
CZ0525	579025	Trutnov	30577
CZ0634	590266	Třebíč	36050
CZ0802	598810	Třinec	35302
CZ0514	577626	Turnov	14312
CZ0722	592005	Uherské Hradiště	25215
CZ0722	592731	Uherský Brod	16522
CZ0712	505587	Uničov	11396
CZ0427	554804	Ústí nad Labem	93040
CZ0534	579891	Ústí nad Orlicí	14163
CZ0723	545058	Valašské Meziříčí	22200
CZ0421	562882	Varnsdorf	15429
CZ0635	597007	Velké Meziříčí	11536
CZ0645	586722	Veselí nad Moravou	11116

CZ0201	530883	Vlašim	11594
CZ0525	579858	Vrchlabí	12494
CZ0723	541630	Vsetín	26109
CZ0534	581186	Vysoké Mýto	12318
CZ0646	592889	Vyškov	20999
CZ0715	541354	Zábřeh	13666
CZ0724	585068	Zlín	74947
CZ0647	593711	Znojmo	33719
CZ0424	566985	Žatec	19142
CZ0635	595209	Žďár nad Sázavou	20994

Obce s více než 10.000 obyvateli – vyřazené – suburbia Prahy a Brna

Kód okresu	Kód obce	Název obce	Počet obyvatel 31. 12. 2017
CZ0209	538094	Brandýs nad Labem-Stará Boleslav	18815
CZ0209	538132	Čelákovice	12207
CZ0643	583251	Kuřim	10981
CZ0208	537501	Milovice	11508
CZ0209	538728	Říčany	15448